

Fjármála og efnahagsráðuneyti
Skrifstofa skattamála

19. október 2026

Efni: Umsögn um drög að frumvarpi til laga um breytingu á ýmsum lögum um skatta og gjöld, mál nr. S-196/2026.

Stjórn Samtaka sveitarfélaga og atvinnuþróunar á Norðurlandi eystra (SSNE) hefur fjallað um drög að frumvarpi til laga um breytingu á ýmsum lögum um skatta og gjöld. Markmið frumvarpsins um skýrara, einfaldara og fyrirsjáanlegra lagaumhverfi er mikilvægt, ekki síst fyrir lítil og meðalstór fyrirtæki, félagasamtök og einstaklinga á landsbyggðinni sem hafa almennt minni aðgang að sérhæfðri skattaráðgjöf.

SSNE styður því meginmarkmið frumvarpsins en telur nauðsynlegt að einstök ákvæði verði metin sérstaklega út frá byggðasjónarmiðum, meðalhófi og áhrifum á smærri rekstraraðila. Breytingar sem virðast tæknilegar geta haft hlutfallslega meiri stjórnsýslu- og kostnaðaráhrif á starfsemi utan stærstu markaðssvæða.

Tollflokkun osts og hagsmunir landbúnaðarhéraða

SSNE tekur undir ályktun af stofnfundi Samtaka landbúnaðarsveitarfélaga vegna fyrirhugaðrar breytingar á tollflokkun osts með viðbættri jurtaolíu. Málið hefur verið til umfjöllunar hjá stjórnvöldum og dómstólum um árabíl og gildandi framkvæmd verið við lýði þann tíma. Breyting á svo rótgrónu fyrirkomulagi verður ekki réttlætt sem einföld tæknileg lagfæring án ítarlegs mats á efnahagslegum, samfélagslegum og byggðalegum áhrifum.

Breytingin varðar ekki aðeins tollflokkun einstakrar vöru heldur samkeppnisstöðu innlendar mjólkurframleiðslu og heila virðiskeðju bænda, afurðavinnslu, flutninga og þjónustufyrirtækja. Þar sem verulegur hluti íslenskrar mjólkurframleiðslu fer til ostagerðar geta áhrifin náð til fjölmargra sveitarfélaga þar sem landbúnaður og tengd starfsemi eru undirstaða atvinnulífs. Bændur hafa jafnframt ráðist í miklar fjárfestingar til að efla framleiðslu og samkeppnishæfni; skyndileg breyting á rekstrarforsendum getur því skert rekstrarhæfi búa og veikt byggðafestu.

Þótt sérhæfð mozzarella-framleiðsla Mjólkursamlagsins á Egilsstöðum sé utan starfssvæðis SSNE sýnir hún glöggst hvernig breytingin getur haft staðbundin og mikil áhrif á störf og verðmætasköpun utan höfuðborgarsvæðisins. Sömu rök eiga við um mjólkurframleiðslu og tengda starfsemi á Norðurlandi eystra, þar sem hvert framleiðslustarf styður við breiðara net þjónustu, flutninga og verslunar.

Öflug innlend matvælaframleiðsla er jafnframt grunnþáttur fæðuöryggis. Við aukna óvissu í alþjóðaviðskiptum og aðfangakeðjum ber stjórnvöldum að forðast breytingar sem veikja innlenda framleiðslugetu nema sýnt hafi verið fram á skýra nauðsyn, heildarávinning og fullnægjandi mótvægisáðgerðir.

Almennt séð telur stjórn SSNE að skýrari tollareglur séu jákvæðar fyrir útflutnings- og innflutningsfyrirtæki. Við innleiðingu þarf þó að taka mið af lengri flutningsleiðum, fákeppni í flutningum og viðkvæmri stöðu fyrirtækja á Norðurlandi eystra. Nýjar kröfur, tafir eða kostnaður mega ekki auka samkeppnismun milli landsvæða.

Aðrir þættir frumvarpsdraganna

Minni háttar tilfallandi tekjur: SSNE fagnar því að lagt sé til einfaldara fyrirkomulag vegna aukaverkefna einstaklinga, með sérstakri tekjufærslu og föstum kostnaðarfrádrætti innan tiltekins hámarks. Slíkt getur stutt við fjölbreytt atvinnulíf, nýsköpun og verkefnadrifna vinnu í dreifðum byggðum. Mikilvægt er þó að reglur verði skýrar og að framkvæmdin skapi ekki óvissu um mörkin milli tilfallandi verkefna og atvinnurekstrar.

Almannaheillastarfsemi: SSNE styður öflugt eftirlit með almannaheillaskrá og að brugðist sé við villandi upplýsingagjöf eða rangri ráðstöfun styrkja. Samtökin vara þó við því að afturvirk tekjufærsla, tímabundið bann við endurskráningu og 25% álag geti samanlagt orðið íþyngjandi fyrir lítil félög sem reiða sig á sjálfbóðastarf. Gera þarf skýran greinarmun á ásetningi eða stórfelldu gáleysi annars vegar og afsakanlegum mistökum hins vegar, auk þess að tryggja andmælarétt og raunhæfan úrbótafrest.

Gjafir og framlög: Skýrari reglur um framlög í lausafé geta gagnast menningar-, íþrótt- og samfélagsverkefnum á svæðinu. Krafa um staðfestingu löggilts endurskoðanda getur þó orðið hlutfallslega kostnaðarsöm og aðgengi að slíkri þjónustu er misjafnt eftir landshlutum. Rétt er að heimila jafngilda, trausta matsleið þegar kostnaður við endurskoðun er bersýnilega úr hófi.

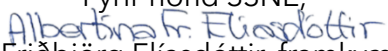
Bindandi álit og réttaröryggi: Skýr afmörkun á bindandi álitum getur aukið fyrirsjáanleika. Framlenging afgreiðslufrests má hins vegar ekki leiða til þess að fyrirtæki þurfi að fresta fjárfestingum eða verkefnum. Tryggja þarf gagnsæja málsmeðferð, skýra tímafresti þegar viðbótargagna er óskað og að rafræn stjórnsýsla sé aðgengileg óháð staðsetningu.

Áhrif á sveitarfélög og byggðapróun

Þótt frumvarpið sé fyrst og fremst ætlað að skýra reglur þarf að leggja fram heildstætt mat á áhrifum þess á tekjur, umsýslu og þjónustu sveitarfélaga. Samráð við sveitarfélög og landshlutasamtök þarf að fara fram áður en frumvarpið er lagt fyrir Alþingi, einkum ef reglugerðarheimildir geta síðar skapað nýjar skyldur eða kostnað.

Að lokum

Stjórn SSNE styður markmið um einfaldara og skýrara skatta- og tollakerfi, en telur að stuðningur við frumvarpið verði að ráðast af því að framangreind sjónarmið um meðalhöf, réttaröryggi, stjórnsýslubyrði og jafna samkeppnisstöðu landsvæða verði tekin til greina. SSNE tekur sérstaklega undir áskorun Samtaka landbúnaðarsveitarfélaga um að fallið verði frá fyrirhugaðri breytingu á tollflokkun osts með viðbætti jurtaolíu. Að lágmarki verður að fresta breytingunni þar til óháð heildarmat liggur fyrir á áhrifum hennar á fæðuöryggi, rekstrarhæfi bænda, innlenda verðmætasköpun og byggðafestu. Tryggja þarf að breytingarnar veiki hvorki félagsstarf né rekstrarskilyrði smærri aðila og að kostnaður vegna framkvæmdarinnar færist ekki með óljósum hætti yfir á sveitarfélög eða atvinnulíf á landsbyggðinni.

Fyrir hönd SSNE,

Albertína Friðbjörg Elíasdóttir, framkvæmdastjóri